

حمید دهقان

روزنامه‌نگار و کارشناس میراث فرهنگی

همه‌ی تاریخ هنر زیر یک سقف!

آشنایی با موزه‌ی رضا عباسی در تهران

اشاره

سال گذشته، در صفحه‌ی «میراث ما»، مخاطبان محترم مجله را با تعدادی از موزه‌های ایران آشنا کردیم. هدف این سلسله مطالب، علاوه بر شناساندن پیشینه‌ی فرهنگی به‌جای مانده از گذشتگان و افتخارات و هنرهای به ارث رسیده از نیاکان ما، معرفی مکان‌هایی برای بازدید شخصی توسط آموزگاران و نیز قراردادن این مکان‌ها در فهرست بازدیدهای دانش‌آموزی به‌وسیله‌ی مدرسه‌هاست. امیدواریم انتشار این مجموعه مطالب، در حد و وسع صفحات مجله، شما خوانندگان گرامی را با گذشته‌ی پربرکت کشورمان آشنا سازد.

سراغاز

موزه‌ی رضا عباسی که موزه‌ی «تاریخ هنر ایران» نیز نامیده می‌شود، عنوان خود را از رضا عباسی، هنرمند نگارگر عصر صفوی گرفته است.

در موزه‌ی رضا عباسی، در واقع تاریخ هنر به نمایش گذاشته شده است و آثاری از دوره‌ی پیش از تاریخ تا روزگار معاصر، از هزاره‌ی پنجم پیش از میلاد تا دوره‌ی قاجار را در آنجا می‌توان تماشا کرد. اشیای موزه‌ی رضا عباسی در سه طبقه

و پنج تالار نگهداری می‌شود که شامل تالار پیش از اسلام، دو تالار دوره‌ی اسلامی، تالار نگارگری و تالار خوش‌نویسی است.

دوره‌ی پیش از اسلام

در تالار دوره‌ی پیش از اسلام اشیای بر مبنای پیدایش خط به دو بخش تاریخی و ماقبل تاریخ تقسیم شده‌اند. اشیای این تالار شامل آثاری از هزاره‌ی پنجم پیش از میلاد تا دوره‌ی ساسانی است که سیر تحول در تمدن، فرهنگ و هنر نقاط گوناگون ایران زمین از جمله آذربایجان، لرستان، کرمانشاه، شوش، جیرفت و مناطق شمالی ایران را نشان می‌دهد.

سفالینه‌های پیش از تاریخ، ظروف سنگی جیرفت، ظروف سفالین خاکستری که هم‌زمان با ورود اقوام آریایی به ایران در ۱۵۰۰ سال پیش از میلاد ساخته شده است و مفرغ‌های منطقه‌ی

لرستان از آثار این بخش از موزه هستند. در کنار آن‌ها ظروف زرین، قطعه‌های زینتی و جام‌های دوره‌ی هخامنشی، سردیس‌ها و زیورآلات دوره‌ی اشکانی و ظروف سیمین دوره‌ی ساسانی از ارزش‌مندترین آثار این موزه به‌شمار می‌آیند.

دوره‌ی اسلامی

با ظهور اسلام، در آثار هنری از لحاظ تکنیک ساخت و نوع تزئینات تغییرات عمده‌ای به‌وجود آمد. هنرمندان و صنعت‌گران در پی ایجاد مراکز هنری در رشته‌های خطاطی، نقاشی، سفال‌گری و فلزکاری آثار ارزش‌مندی به جامعه عرضه کردند که تفاوت عمده‌ای با دوره‌ی پیش از اسلام داشت و جریان هنری صدر اسلام تا دوره‌ی قاجاریه را نشان می‌داد. در دو تالار اسلامی موزه، فلزاتی مربوط به دوره‌ی آل بویه نگهداری می‌شود که همراه با نقش‌هایی از دوره‌ی ساسانی و دارای خطوط کوفی است.

- نمایشگاه آثار **یدالله کابلی**
خوانساری و جمعی از هنرمندان
شکسته‌نویس معاصر.

در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۱ نیز به‌منظور
حمایت از جامعه‌ی معلولین، ۵۰ تابلو از آثار
هنرمندانی مانند **زهره اعتضاد السلطنه**،
برنده‌ی جایزه‌ی سیمرغ بلورین پارالمپیک؛
آرش رزقی‌بارز، دارنده‌ی مدال برنز
پارالمپیک؛ **فرامرز رشیدآباد**، چهره‌ی
ماندگار معلولین و **نعمت مردانی**، نفر اول
مجمه‌سازی دانشجویان کشور به تماشای
گذاشته شد.

کتاب‌خانه‌ی موزه

کتاب‌خانه‌ی موزه‌ی رضا عباسی با
دارا بودن کتاب‌های ارزشمند و دوره‌های
مجله‌های گوناگون به زبان‌های فارسی و
لاتین و نیز دوره‌های روزنامه‌های قدیمی،
مجموعه‌ی گران‌بهای برای استفاده‌ی
دانشجویان و پژوهش‌گران رشته‌های هنری
و فرهنگی به‌شمار می‌آید.

در گذر تاریخ

موزه‌ی رضا عباسی برای نخستین بار در
شهریور سال ۱۳۵۶ در خیابان شریعتی نزدیک
پل سیدخندان گشایش یافت، اما یک‌سال بعد
تعطیل شد. بازگشایی آن پس از تعمیرات
داخلی در آبان ۱۳۵۸ انجام شد اما دوباره
به‌دلیل برخی مشکلات در سال ۱۳۶۴ به‌طور
موقت تعطیل شد. در نهایت از سال ۱۳۷۸
فعالیت مجدد خود را آغاز کرد که تاکنون ادامه
دارد.

نشانی و تلفن موزه‌ی رضا عباسی

تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به پل

سیدخندان، سمت چپ، شماره‌ی ۹۷۲

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۱۳۰۰۲

سعدی با کتابت‌های گوناگون، بخش‌هایی
از شاهنامه‌ی قوام داوری، شاه اسماعیل، شاه
تهماسب و آثار دیگری مانند مجمع‌التواریخ
حافظ ابرو، خمسه‌ی نظامی، اسکندرنامه و
نقاشی‌های رضا عباسی، نگارگر پرآوازه‌ی عهد
صفوی، و شاگردش، معین مصور را می‌توان در
آن‌جا تماشا کرد و لذت برد.

تالار خوش‌نویسی

در تالار خوش‌نویسی موزه‌ی رضا عباسی
آثاری از اوایل سده‌ی سوم هجری قمری تا
دوره‌ی قاجار نگهداری می‌شود. این آثار با
خط کوفی و خط‌های شش‌گانه‌ی ثلث، نسخ،
محقق، ریحان، توقیع و رقاع، توسط استادان
برجسته و چهره‌های ماندگار هنر خوش‌نویسی
مانند **میر عماد الحسنی قزوینی**، **احمد**
نیریزی، **علیرضا عباسی**، **عبدالحمید**
درویش، **زین العابدین اصفهانی** و
علی‌عسکر ارسنجانی نوشته شده است.

برای نمایشگاه در موزه

نمایشگاه‌های آثار هنرمندان در موزه‌ی
رضا عباسی با استقبال هنردوستان روبه‌رو
می‌شود. هدف از برگزاری آن‌ها آشنایی مردم
با آثار هنری و فرهنگی هنرمندان و اهل هنر
است.

هر سال چندین نمایشگاه در این موزه
برگزار می‌شود که برخی از آنان عبارت‌اند از:

- نمایشگاه برگ‌هایی از شاهنامه‌ی شاه
تهماسب

- نمایشگاه آثار نگارگری و تذهیب

- نمایشگاه پزشکی در آینه‌ی میراث

- نمایشگاه خوش‌نویسی و نقاشی

- نمایشگاه پارچه‌ها و بافته‌های دوره‌ی

اسلامی

هم‌چنین سفالینه‌هایی از سده‌های سوم و
چهارم هجری قمری با تکنیک‌های گوناگونی
از دوره‌های ایلخانی و صفوی. از مراکز
مانند نیشابور، کاشان، سلطان‌آباد خراسان و در
کاوش‌ها به‌دست آمده است که دارای نقوش
انسانی، حیوانی، گیاهی و کتیبه است. از دوره‌ی
سلجوقی نیز مجموعه ظروف سفالین و مینایی،
نقاشی‌های زیر لعاب و زرین‌فام تولیدشده در
شهرهایی مانند ری و کاشان و از دوره‌ی
قاجار منسوجات، فلزات و لاک‌های رنگارنگ
و آدین‌یافته با طرح‌های گل و مرغ زینت‌بخش
این دو تالارند که در کنار اشیای فلزی مانند
پیه‌سوزها، عودسوزها، پایه‌ی شمعدان‌ها، سپر

و شمشیرها توجه هر بیننده‌ای را به خود جلب
می‌کنند

تالار نگارگری

تالار نگارگری از زیباترین و پربیننده‌ترین
بخش‌های موزه‌ی رضا عباسی است که
قدیمی‌ترین نمونه‌ی نسخه‌های خطی و
قرآن‌های قدیمی به خط کوفی از صدر اسلام
تا دوره‌ی قاجار در آن وجود دارد. هم‌چنین
کتاب‌های فاخری مانند گلستان و بوستان